

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till kommissionens förordning om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (SGEI de minimis-förordningen)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen kommissionens förslag av den 19 april 2023 om ändring av kommissionens förordning (EU) nr 360/2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 25 maj 2023

Arbetsminister Tuula Haatainen

Handelsråd Olli Hyvärinen

12.5.2023

**STATSRÅDETS SKRIVELSE TILL RIKSDAGEN OM KOMMISSIONENS UTKAST
TILL FÖRORDNING (KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL ÄNDRING AV FÖRORDNING
(EU) NR 360/2012)**

1 Förslagets bakgrund och syfte

Enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan *EUF-fördraget*) ingår EU:s regler om statligt stöd i unionens befogenheter. Syftet med regleringen är att garantera företag som är verksamma inom EU lika konkurrensvillkor och att minimera stöd-konkurrensen mellan medlemsstaterna. Den grundläggande principen i EU:s kontroll av statliga stöd är att stöden ska anmälas till Europeiska kommissionen.

Det finns flera undantag från skyldigheten att göra en förhandsanmälan till kommissionen. Ett undantag gäller kommissionens förordning (EU) nr 360/2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (den s.k. SGEI de minimis-förordningen).

Den allmänt använda förkortningen SGEI syftar på det engelska uttrycket Services of General Economic Interest. Alla typer av tjänster kan inte tryggas med hjälp av SGEI-reglerna, utan det måste vara fråga om en tjänst som är viktig för medborgarna eller för ett välfungerande samhälle. Offentlig finansiering som beviljas företag som tillhandahåller SGEI-tjänster och som uppfyller villkoren för statligt stöd enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget ska enligt huvudregeln anmälas till kommissionen och godkännas innan den tas i bruk. De principer som ligger till grund för EU:s regler om statligt stöd syftar till att säkerställa att det offentliga stödet inte leder till orättvis konkurrens mellan företag som tillhandahåller SGEI-tjänster på EU:s inre marknad.

Genom SGEI de minimis-förordningen undantas små stödbelopp som beviljas tillhandahållare av SGEI-tjänster från kontrollen av statligt stöd, eftersom de inte anses påverka konkurrensen eller handeln på EU:s inre marknad. Stöd enligt SGEI-de minimis-förordningen kan därmed tas i bruk utan kommissionens förhandsgodkännande. När stöd beviljas ska medlemsstaternas myndigheter dock följa förfarandena i förordningen framför allt för att säkerställa att förordningens maximigräns inte överskrids.

I den gällande SGEI de minimis-förordningen (EU) nr 360/2012 har taket för stöd av mindre betydelse som beviljas ett företag som tillhandahåller en SGEI-tjänst fastställts till 500 000 euro under en period om tre beskattningsår. I detta maximibelopp beaktas stöd som beviljas av alla myndigheter.

Kommissionens förslag till förordning C(2023) 2578 final är kopplat till kommissionens förslag av den 15 november 2022 om ändring av kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse (den s.k. de minimis-förordningen). Ändringarna i det förslag till SGEI de minimis-förordning som nu behandlas av kommissionen överensstämmer med förslaget till

allmän de minimis-förordning. Förslaget till de minimis-förordning har behandlats i statsrådets skrivelse U 95/2022 rd.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

Den 19 april 2023 lade Europeiska kommissionen fram ett förslag till ändring av SGEI de minimis-förordningen. Kommissionens förslag är baserat på en utvärdering av reglerna om statligt stöd till hälso- och sjukvård och sociala tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som gjordes 2019. Därtill grundar sig förslaget på en uppmaning från kommissionen att inkomma med synpunkter på SGEI de minimis-förordningen under perioden 12.12.2022–9.1.2023. Utifrån utvärderingen och uppmaningen att inkomma med synpunkter beslutade kommissionen att föreslå följande ändringar i förordningen: Stödtaket enligt SGEI de minimis-förordningen bör höjas, ett centralt register upprättas och vissa juridiska klargöranden införs. Enligt kommissionens förslag ska förordningen gälla 1.1.2024–31.12.2030. Den nu gällande SGEI de minimis-förordningen upphör att gälla den 31 december 2023.

2.1 Höjning av taket för högsta möjliga stöd

En väsentlig ändring som kommissionen föreslår i utkastet till förordning är att höja taket för högsta möjliga stöd av mindre betydelse som beviljas en tillhandahållare av SGEI-tjänster under en period på tre år från 500 000 euro till 650 000 euro. Syftet med höjningen är att beakta inflationen 2012–2030.

2.2 Juridiska klargöranden

Kommissionen föreslår också att vissa begrepp i SGEI de minimis-förordningen ska harmoniseras med den allmänna de minimis-förordningen (i synnerhet begreppet ”ett enda företag” och de regler som gäller ”företag i svårigheter” och ”företagskoncentrationer och företagsförvärv”). Dessa begrepp påverkar uträkningen av det högsta tillåtna stödbeloppet och vilka företag som kan beviljas stöd.

2.3 Upprättande av ett centralt register på nationell nivå eller unionsnivå

Det tredje väsentliga förslaget i utkastet till förordning handlar om att upprätta ett centralt register på nationell nivå eller unionsnivå som gör det möjligt att övervaka taket för de minimis- och SGEI de minimis-stöd. I utkastet till förordning konstaterar kommissionen att den måste kunna säkerställa att reglerna om statligt stöd efterlevs, och särskilt att stöd som beviljas inom ramen för reglerna om stöd av mindre betydelse uppfyller villkoren för dessa. I enlighet med den princip om lojalt samarbete som fastställts i artikel 4.3 i EUF-fördraget bör medlemsstaterna underlätta utförandet av denna uppgift genom att införa de verktyg som krävs för att säkerställa att det sammanlagda stöd av mindre betydelse som beviljas ett och samma företag för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse inte överskrider det fastställda taket. Det bör åligga medlemsstaterna att övervaka beviljat stöd för att se till att de relevanta taken inte överskrids och att kumuleringsreglerna efterlevs.

I förslaget konstaterar kommissionen att medlemsstaterna för att uppfylla denna skyldighet bör lämna fullständiga uppgifter om stöd av mindre betydelse som beviljats i ett register på unionsnivå eller nationell nivå och kontrollera att eventuella nya stöd inte överstiger det relevanta taket. Utkastet till förordning ger medlemsstaterna rätt att bestämma vilket register de tar i bruk. Enligt utkastet till förordning ska det föreslagna centrala registret upprättas inom sex månader efter det att förordningen har trätt i kraft, vilket enligt förslaget är den 1 januari 2024.

Den nu gällande SGEI de minimis-förordningen innehåller två alternativ för att övervaka stödkumuleringen:

1) Stödmyndigheten ska innan stödet beviljas begära en utredning av företaget över de SGEI de minimis- och de minimis-stöd som företaget fått under en period på tre beskattningsår. Likaså ska företaget i stödbeslutet informeras om beloppet på det beviljade SGEI de minimis-stödet, så att företaget framöver på begäran kan uppge beloppet på de SGEI de minimis- och de minimis-stöd som det har fått. I exempelvis Finland och de flesta andra EU:s medlemsstater är övervakningen av SGEI de minimis- och de minimis-stöd ordnad på detta sätt.

2) Stöden övervakas med hjälp av ett nationellt centralt register över SGEI de minimis- och de minimis-stöd. Alla myndigheter åläggs att till det centrala registret anmäla de SGEI de minimis- och de minimis-stöd som de beviljar. På så sätt kan en myndighet som planerar att bevilja stöd ta reda på företagets kvot för SGEI de minimis- och de minimis-stöd utan att begära en utredning över beviljade stödbelopp av företaget.

3 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna

Det förslag som nu behandlas baserar sig på artikel 108.4 i EUF-fördraget, enligt vilken kommissionen får anta förordningar avseende de kategorier av statligt stöd som rådet i enlighet med artikel 109 i EUF-fördraget har fastställt som möjliga att undanta från skyldigheten att anmäla statligt stöd.

Med stöd av artikel 109 i EUF-fördraget har rådet antagit bemyndigandeförordningen för statliga stöd (EU) 2015/1588, enligt vilken stöd enligt SGEI de minimis-förordningen ska undantas från anmälningsförfarandet. Det förslag av kommissionen som nu behandlas baserar sig på denna bemyndigandeförordning.

Förslaget omfattas av unionens exklusiva befogenhet, och subsidiaritetsprincipen är således inte tillämplig. Statsrådet anser att kommissionens förslag överensstämmer med proportionalitetsprincipen.

4 Konsekvenser för den nationella lagstiftningen, inklusive Ålands ställning

Förslaget förutsätter inga direkta ändringar i den nationella lagstiftningen om företagsstöd. Där emot kräver upprättandet av ett nationellt register över SGEI de minimis- och de minimis-stöd en ändring av lagen kundinformationssystemet för företagstjänster (293/2017). Även användningen av ett centralt register på unionsnivå förutsätter sannolikt ändringar i lagstiftningen.

Kommissionens förordning är direkt tillämplig rätt i Finland och på Åland. Landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) i fråga om stöd till näringsverksamhet medan främjande av konkurrens hör till rikets behörighet.

5 Förslagets övriga konsekvenser

5.1 Kommissionens konsekvensbedömning

Kommissionen har inte gjort någon separat konsekvensbedömning av utkastet till förordning.

5.2 Konsekvenserna för EU och Finland

SGEI de minimis-förordningen har hittills tillämpats i mycket liten utsträckning i Finland, varför kommissionens förslag endast får konsekvenser för enskilda projekt. SGEI de minimis-förordningen har i Finland tillämpats till exempel när coronavaccin har överlåtits till aktörer inom den privata hälso- och sjukvården.

5.2.1 Upprättande av ett centralt register

Ett nationellt centralt register enligt kommissionens förslag kan upprättas genom att det befintliga kundinformationssystemet för företagstjänster (registret över företagsstöd) utvidgas till att omfatta alla aktörer som beviljar SGEI de minimis- och de minimis-stöd. Utvidgningen medför utvecklingskostnader för staten som ansvarar för registret. Utöver utvecklingskostnaderna tillkommer kostnader för administration av systemet och rådgivning. Användningen av ett centralt register på unionsnivå ger för sin del de stödbeviljande myndigheterna mera arbete eftersom registret är nytt för dem.

Förslaget om ett centralt register kan antas minska företagens och stödmyndigheternas administrativa börda i någon mån, eftersom myndigheterna då kontrollerar stödkumuleringen med hjälp av det centrala registret. Kumuleringskontroll som baseras på ett centralt register skulle behandla alla företag likvärdigt och därigenom förbättra företagets rättssäkerhet. Registret kan dessutom antas ha en positiv inverkan på det statliga stödets konkurrenseffekter eftersom ett centralt register minimerar risken för att stöd som överskrider taket enligt SGEI de minimis- och de minimis-förordningarna beviljas. Förslaget förbättrar rättssäkerheten hos alla stödbeviljande myndigheter då ansvaret för att stöden är förenliga med reglerna inte längre är beroende av vad det företag som får stöd uppger.

5.2.2 Höjning av taket

Genom förslaget höjs taket för stöd enligt förordningen, men detta har inga konsekvenser för de nationella stödanslagen eller fördelningen av dem. I praktiken innebär förslaget endast att man i Finland framöver får bevilja företag som tillhandahåller SGEI-tjänster stöd av mindre betydelse till ett belopp på 650 000 euro per företag då maximibeloppet för närvarande är 500 000 euro. Förslaget kan i vissa fall göra beviljandet av statliga stöd mer flexibelt på nationell nivå.

6 Den nationella behandlingen av förslaget och behandlingen inom EU

Kommissionen offentliggjorde utkastet till förordning den 19 april 2023, och eventuella synpunkter på utkastet ska lämnas in under det offentliga samråd som pågår 19.4.–1.6.2023. Ett telefonmöte om utkastet till förordning ordnas mellan medlemsstaterna och kommissionen den 24 maj 2023. Under 2023 offentliggör kommissionen ett andra utkast till förordning baserat på de inkomna synpunkterna och ett andra samråd ordnas om det nya utkastet.

Kommissionens utkast till förordning och utkastet till U-skrivelse behandlades i ett skriftligt förfarande i sektionen för konkurrens, statsstöd och upphandling (EU-12) den 5–12 maj 2023.

7 Statsrådets ståndpunkt

Kommissionens förslag till ändring av SGEI de minimis-förordningen motsvarar till innehållet kommissionens förslag till ändring av den allmänna de minimis-förordningen. Statsrådet har redogjort för sina synpunkter om helheten i statsrådets skrivelse U 95/2022 rd (Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till kommissionens förordning om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse). När det gäller SGEI de minimis-förordningen kompletterar Statsrådet sin tidigare

ståndpunkt enligt det som anges nedan, i syfte att delta i den rådgivande kommitténs behandling av förslaget.

Statsrådet understöder kommissionens förslag till största delen, i enlighet med den tidigare skrivelsen U 95/2022 rd. Statsrådet lyfter emellertid fram punkterna nedan, som överensstämmer med den tidigare skrivelsen.

Statsrådet anser att en höjning av taket för SGEI de minimis-stöd till 650 000 euro i princip är motiverad på grund av inflationsutvecklingen. Statsrådet anser att det är motiverat att hålla taket för SGEI de minimis-stödet relativt lågt med hänsyn till konkurrenspolitiken och politiken för den inre marknaden. SGEI de minimis-stödet kan allokeras till vilka som helst av företagets kostnader och kan inkludera verksamhetsstöd, varför en betydande höjning av taket för stödet kan öka risken för att konkurrensen snedvrids. Med beaktande av medlemsstaternas mycket olika anslag för nationella de minimis- och SGEI de minimis-stöd, kan en betydande höjning av taket öka risken för stödkonkurrens på den inre marknaden och leda till en stödpolitik som snedvrider konkurrensen mellan medlemsstaterna. Statsrådet förhåller sig därför kritisk till en större höjning av taket än den föreslagna.

Statsrådet förhåller sig positiv till kommissionens förslag att ålägga medlemsstaterna att kontrollera att taket för stöden inte överskrids med hjälp av ett centralt register på nationell nivå eller unionsnivå. Det föreslagna centrala registret förenklar och effektiviserar transparensen i de minimis- och SGEI de minimis-stöden, kontrollen av dem och bedömningen av deras genomslag samt ger information om hur stöden allokeras. Ett centralt register ökar även rättssäkerheten för både dem som beviljar och dem som får stöd. Ett centralt register möjliggör även harmonisering och god administration av olika myndigheters informationsmaterial. Statsrådet anser dock att den övergångstid på sex månader som kommissionen föreslår för att ta i bruk det centrala registret är kort och konstaterar att den bör vara minst 18 månader för att ge tid för tillräckliga genomförandeåtgärder.